

Protokoll

Mellomkirkelig råd (MKR)

27. januar 2022

Digitalt, på Teams

Til stede:

Kristine Sandmæl (leder), Jacob Breda Antonsen (LVF-representant), Marianne H. Brekken (KV-representant), Kjetil Drangsholt (LVF-representant), Helge Gaard (representant for misjonsorganisasjonene), Jeffrey Huseby (representant fra Sjømannskirken), Lisa Sivertsen (KN-representant) (vara for Dagfinn Høybråten), Ragnhild Mestad (KISP-leder), Oddny Irene Miljeteig, Kari Mangrud Alvsvåg (BM-representant), Monika Tettli, Paul Erik Wirgenes (representant fra Bibelselskapet), Marta Bjørnøy Lalim (vara for Inga Stoveland Dekko), Jostein Ådna, Andreas Henriksen Aarflot (KEK-representant)

Forfall:

Inga Stoveland Dekko, Dagfinn Høybråten (KN-representant), Tron Fagermoen (TN-leder), Liv Hernæs Kvanvig (MRU-leder)

Til stede fra sekretariatet:

Berit Hagen Agøy, Einar Tjelle samt rådgivere som fulgte enkeltsaker.

Saksliste

- Sak MKR 01/22: Protokoller
- Sak MKR 02/22: Nytt fra den verdensvide kirke
- Sak MKR 03/22: Orienteringssaker
- Sak MKR 04/22: Referatsaker
- Sak MKR 05/22: Kirkeuka for fred i Palestina og Israel
- Sak MKR 06/22: Kirken som økonomisk aktør og ansvarlig forvalter
- Sak MKR 07/22: Den norske kirkes globale oppdrag – handlingsplan 2022-24
- Sak MKR 08/22: Kirkerådets handlingsplan til oppfølging av sak KM 15/21 «Mer himmel på en truet jord - Den norske kirkes arbeid med klima, miljø og bærekraft mot 2030» i perioden 2022-2024
- Sak MKR 09/22: Kirkenes verdensråds generalforsamling 2022 inkludert framdriftsplan
- Sak MKR 10/22: Supplerende oppnevning av delegat til KVs generalforsamling 2022 og kandidater til ny sentralkomite
- Sak MKR 11/22: Eventuelle uttalelser

Protokoll fra møte i Mellomkirkelig råd 14.-15. oktober 2021**Vedtak:**

Protokollen ble godkjent.

Protokoll fra møte i Mellomkirkelig råds arbeidsutvalg 24. november 2021**Vedtak:**

Protokollen ble tatt til etterretning.

MKR 02/22: Nytt fra den verdensvide kirke

Churches Commission on Migrants in Europe (CCME)**MKR's behandling:**

Etter at KEKs styre vedtok å avvikle den økonomiske støtten til CCME, er mange svært bekymret for om CCME vil kunne videreføre sitt arbeid. CCME har en allerede presset økonomi, særlig etter pandemien. Det er også en krevende økonomisk situasjon for medlemskirkene, noe som igjen medfører reduksjon i bidrag til CCME. Kuttet som er annonsert fra KEK, innebærer at en stilling kuttes fra CCMEs beskjedne stab. Dette er dramatisk, og midler til denne stillingen må kompenseres på annen måte. Ingenting indikerer at virksomheten i CCME kan avsluttes, tvert imot. Noe av bakgrunnen for kuttene fra KEKs side er også en ansvarliggjøring av de europeiske kirkenes innsats på ulike felt, blant annet også de feltene som CCME dekker.

Fra samtalen:

- CCMEs arbeidsfelt kommer til å bli stadig mer aktuelt. Vi ser at holdningen til flyktninger og asylsøkere i Europa har forverret seg de siste årene, inkludert presset på lovgivning som beskytter disse gruppene.
- Feltet er og kommer til å forbli en av de viktigste saksfeltene for kirkene i Europa i tiden fremover. Dette innebærer at det er viktig å beholde CCMEs kompetanse og nettverksrolle i tiden fremover. Derfor er vi glade for vedtaket i saken om KEK, som inkluderer ønsket om at vi øker vårt bidrag til CCME.
- Sakspapiret løftet fram spørsmålet om «community sponsorship». Stavanger bispedømme ser på muligheten for å gå videre med dette, men her er det også et mulig ønske og potensiale i å gjøre det kjent i flere bispedømmer. MKR's stab må se på muligheten for å gjøre en norsk modell for «community sponsorship» kjent blant flere.

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering.

Norges Kristne Råd (NKR)**Vedtak:**

Mellomkirkelig råd tar saken og protokoll fra Rådsmøtet i Norges Kristne Råd 15.-16. september 2021, samt protokoll fra styremøte i Norges Kristne Råd 20. oktober 2021 og 17. november 2021 til orientering.

Det lutherske verdensforbund (LVF)**Vedtak:**

1. Mellomkirkelig råd tar referatet fra LVFs nasjonalkomite 24. november 2021 og saken til orientering.
2. Mellomkirkelig råd ber om et første utkast til tidslinje og plan for forberedelse og deltakelse til LVFs generalforsamlingen i 2023 til neste møte i MKR.

Konferansen av europeiske kirker (KEK)**MKR's behandling:**

Saksdokumentet redegjorde for KEK-styrets vedtak i november som innebærer en konsentrasjon av KEKs arbeid og en omstrukturering av arbeidet og av staben. Medlem av styret, Andreas Aarflot, supplerte med muntlig informasjon. Fra Den norske kirkes side er vi positive til de endringene som nå gjøres i KEK, men en er bekymret for hva bortfall av økonomisk støtte til CCME og ECEN vil innebære.

MKR ber om at sekretariatet vurderer muligheter for å øke støtten til CCME og ECEN for å kompensere for bortfallet av støtten fra KEK.

Vedtak:

- 1) Mellomkirkelig råd tar Rapport fra KEK-styremøte 25.–26. november til orientering.
- 2) Mellomkirkelig råd tar de planlagte endringene i KEK til etterretning.
- 3) Mellomkirkelig råd ber sekretariatet om å øke støtten til CCME, under forutsetning av at dette lar seg gjøre innenfor budsjettammen for 2022.
- 4) Mellomkirkelig råd ber sekretariatet om å bidra til å utrede mulighetene for at ECEN kan videreføres som et europeisk, økumenisk samarbeid for klima og miljø, og å øke økonomisk støtte til ECEN – under forutsetning av at dette lar seg gjøre innenfor budsjettammen for 2022.
- 5) Mellomkirkelig råd ber sekretariatet om å undersøke muligheten for økonomisk støtte til å støtte EYCEs generalmøte i Norge i 2022.

Økumenisk samarbeid i Norden

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering.

Communion of Protestant Churches in Europe – CPCE

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering.

Porvoo

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering.

MKR 03/22: Orienteringssaker

---

1. Rapport fra FNs klimatoppmøte COP26 i Glasgow 31.10.-13.11.2021
2. Årsplan for de sentralkirkelig råd 2022
3. Misjon – skam eller stolthet. Kronikk i Vårt Land 03.12.21
4. Den norske kirkes policydokument for migrasjon, asylpolitikk og solidaritet med mennesker på flukt
5. Regler for godkjenning av prest som er ordinert i et annet kirkesamfunn
6. Artikler om Den norske kirkes globale oppdrag i Luthersk Kirketidende
7. Rapport fra Svenska kyrkans samtaledager med ortodokse kirker, 15.–16. oktober 2021)
8. Global, diakonale og misjonale merkedagar i 2022
9. VL artikkel om Etiopia-besøket 17.-21. januar
10. Rapport fra utvalget Kirken i møte med jødedom og jøder (*mundlig*)
11. Mundlig orientering fra organisasjonene

MKR's behandling:

Punktene 10 og 11 ble utsatt til neste rådsmøte grunnet tidspress.

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar sakene til orientering.

MKR 04/22: Referatsaker

---

1. Protokoll fra møte i Kirkerådet 9.-10. des. 2021
2. Protokoll fra møte i Samisk kirkeråd 2.-3. des. 2021

3. Protokoll fra møte i Teologisk nemnd 16.-17. september 2021
4. Protokoll fra møte i Menneskerettighetsutvalget 8. desember 2021
5. Protokoll fra møte i Katolsk-luthersk samtalegruppe 3. desember 2021
6. Referat fra rådsmøte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn STL 9. desember 2021
7. Referat fra møte i SMM-rådet 17.12.2021
8. Referat fra møte i Kontaktgruppen mellom Buddhistforbundet og Den norske kirke 10. november 2021
9. Referat fra møte i Kontaktgruppen med HEF 22. november 2021
10. Referat fra møte i Kontaktgruppen med Muslimske dialognettverk 9. september 2021 og 22. november 2021
11. Protokoll fra møte i Nådens fellesskap 26. april 2021
12. Protokoll fra møte i Komiteen for internasjonale spørsmål KISP 13. desember 2021

MKR's behandling:

På grunn av tidsnød anbefalte internasjonal direktør rådet om å lese referatsakene og sende eventuelle kommentarer til sekretariatet.

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar referatsakene til orientering.

MKR 05/22: Kirkeuka for fred i Palestina og Israel

MKR's behandling:

Rådet mente saksdokumentet var et godt grunnlag for å vurdere det videre arbeidet med Kirkeuka for fred i Palestina og Israel. Sekretariatets innspill til fornyelse av Kirkeuka er konstruktive bidrag til forsterket solidaritet og økt engasjement og bør tas med til Kirkeukekomiteen.

- Er det mulig å tenke seg en årlig forbønns- og solidaritetsuke (som erstatter dagens kirkeuke), som primært skal ivareta det første punktet, mens det politiske arbeidet ivaretas året rundt og knyttes til aktuelle hendelser? En slik uke kan legges til samme tid som Kirkeuka (rundt FN's fredsdag 21. september).
- Kan det etableres et nytt og bredt økumenisk nettverk for solidaritet med Israel og Palestina? I dag overlappes samarbeidsarenaene, og en «ny start» kan gi anledning for nye til å bli med. Dette kan forhåpentligvis også åpne for mer kontakt med ulike grupper israelske kristne og deres norske samarbeidspartnere.
- Et slikt nettverk kan gå sammen om en årlig uke hvor fokuset primært er solidaritet med de kristne i regionen. Uka kan inneholde forbønner, gudstjenester, bibelstudier, teologisk refleksjon og debatt – og ikke minst besøk fra kristne israelere og palestinere som kan fortelle om sin situasjon. Et slikt nettverk må ha en felles basis, men vil for øvrig kunne ha noe ulike synspunkter på Israel-Palestina-konflikten. Et slikt nettverk vil kunne samle langt flere enn dagens kirkeukekomitee.

- De ulike organisasjonene kan hver for seg – eller enkelte sammen når det er tjenlig – engasjere seg i politisk påvirkningsarbeid. Dette knyttes til aktuelle hendelser, men en må gjerne ha et «beredskapssamarbeid» slik at en kan agere raskt når noe skjer. Ved å skille dette ut fra en årlig fellesuke, kan den politiske kritikken bli skarpere og mer presis enn den mer generelle felleskritikken Kirkeuka har fremmet.
- Dialogen med norske jøder er viktig for MKR. Selvsagt er det berøringspunkter til rådets engasjement overfor Israel og Palestina, men disse håndteres best gjennom dialogarbeidet.
- Det ville vært fint å ha fått til et kristent–jødisk–muslimsk solidaritetssamarbeid overfor Israel og Palestina, men det synes lite realistisk pr. i dag.

Det er mulig at en slik sortering mellom kristent fellesskap, politisk arbeid og religionsdialog vil gjøre det lettere for menigheter, ulike organisasjoner, media, politiske miljøer – men også jødene i Norge – å forholde seg det kirkelige engasjementet i Israel og Palestina. Kirkens særlige tilhørighet og ansvar for trossøsken som lever under krevende kår, kan ingen motsette seg. Det politiske påvirkningsarbeidet med klarere avsender og aktualitet blir trolig enklere å forholde seg til og å ta stilling til.

I tråd med saksdokumentet anbefaler Rådet at Kirkeuka får et tydeligere fokus på solidaritet med kristne trossøsken i Israel og Palestina, mens det politiske påvirkningsarbeidet aktiveres i tilknytning til aktuelle hendelser gjennom hele året. Rådet ønsker også å arbeide for et bredere økumenisk solidaritetsarbeid for kristne i Israel og Palestina.

Jostein Ådna refererte til et notat som Ole Christian Kvarme sendte til rådet som et innspill til saken om Kirkeuka. Notatet var vedlagt sakspapiret.

Jostein Ådna ba om at følgende momenter blir videreformidlet til Kirkeukekomiteen:

- 1) Til tross for gjentatte tilbakevisninger fra Kirkeuka selv er den ensidig propalestinsk og ubalansert.
- 2) I stedet for å tilbakevise eller forsøke å nøytralisere kritikk omtalt i saksdokumentet i avsnittet «Kritikk av Kirkeuka», må Kirkeuka ta på alvor den effekten av ensidigheten som Kvarme omtaler i sitt notat: Mange som ønsker å ivareta solidariteten med både palestinere og israelere, settes på sidelinjen; ensidigheten bidrar til økt kontrovers i det kirkelige landskapet, og den har ført til spent forhold mellom dem som står bak Kirkeuka, i særdeleshet Den norske kirke, og Det Mosaiske Trossamfund.
- 3) Målet for en ønsket fornyelse av Kirkeuka er godt uttrykt i Kvarmes forslag til mulig nytt navn: «Kirkeuke for fred og forsoning i Israel og Palestina».

Jostein Ådna tok til orde for et bredere økumenisk solidaritetsnettverk og fremmet følgende forslag:

«Mellomkirkelig råd ber Norges Kristne Råd legge til rette for en samtale blant sine medlemmer om etableringen av et nytt og bredt økumenisk nettverk for solidaritet med kristne i Israel og Palestina.»

Marianne H. Brekken kom med følgende forslag:

«MKR inviterer NKR til en samtale om muligheter for å etablere et nytt økumenisk nettverk for solidaritet med kristne i Israel og Palestina.»

Votering:

1. Jostein Ådnas forslag: 3 stemmer for. Forslaget falt.

2. Marianne H. Brekkens forslag: Enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Momentene fra saksdokumentet tas med til Kirkeukekomiteen som MKRs innspill til fornyelse av Kirkeuka.
2. MKR inviterer Norges Kristne Råd til en samtale om muligheter for å etablere et nytt økumenisk nettverk for solidaritet med kristne i Israel og Palestina.

MKR 06/22: Kirken som økonomisk aktør og ansvarlig forvalter

MKRs behandling:

MKR behandlet førsteutkastet til saken til Kirkemøtet september 2022: «Kirken som økonomisk aktør og ansvarlig forvalter.»

Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) har drøftet saken, og leder av KISP fremmet et endringsforslag til vedtaket:

Ragnhild Mestad:

Det foreslås å legge til et nytt punkt 1c):

«Kirken vil styrke arbeidet med å etablere helhetlige regelverk, rutiner og kapasitet som selvstendig økonomisk aktør.»

Det eksisterende punkt 1c) blir nytt punkt 1d).

Forslaget ble vedtatt mot en stemme.

Innspill og momenter fra samtalen:

- Til pkt. 1c): Bør «særlig utsatte sektorer» spesifiseres?
- Forslag til språklig endring på side 3: Endre til «allmenne uttrykk» i stedet for «sekulære uttrykk».
- Har det vært en kostnadsanalyse på forslagene som foreslås i saken? Hvem skal gjøre arbeidet som skisseres? Det er et veldig ambisiøst dokument, og det gjør at det er en fare for at det blir høytsvevende.
- Bra at det er et ambisiøst dokument. I sektorer som bemannings- og byggebransjen vet vi at det skjer grov utnyttelse. Det er viktig å få konkrete retningslinjer og forslag slik at man kan kjenne seg trygge når man skal kjøpe tjenester.
- Den teologiske delen av dokumentet er viktig. Når det gjelder punktet om «Menneskeverd», foreslås det å bytte ut lignelsen om «Den bortkomne sau» med lignelsen om «Mynten som var mistet», så vi får et kvinneperspektiv.
- Er det en idé å knytte dette nærmere sammen med «Grønn menighet»? Vi trenger konkretisering, lister, veiledninger o.l. for at grasrota skal ta dette i bruk.
- Den norske kirke omfattes sannsynligvis av åpenhetsloven. Dette gir Den norske kirke et lovpålegg og ikke bare guidelines når det gjelder dette. Men det er lovet veiledning og støtte fra myndighetene.

- Knif har en rolle som innkjøper for mange allerede. Der kan man sikkert hente mer informasjon.
- Dette er også et interessant tema opp mot kirkeordningsdebatten vår. Hvilken rolle skal Kirkemøtet ha overfor soknene? Saken peker på et viktig punkt: Kirken må tilstrebe å ha samme normer og praksis.
- Det pågår nå parallelle prosesser med annen lovgivning. Viktig at Den norske kirke følger det som må følges, men også bidrar inn i de prosessene som er i gang.

Vedtak:

1. MKR foreslår å legge til et nytt punkt i forslaget til vedtak i Kirkerådet:

Nytt pkt. 1c):

«Kirken vil styrke arbeidet med å etablere helhetlige regelverk, rutiner og kapasitet som selvstendig økonomisk aktør.»

Det eksisterende punkt c) blir nytt punkt d).

2. MKR ber om at de øvrige innspillene tas med i det videre arbeidet med kirkemøtesaken.

MKR 07/22: Den norske kirkes globale oppdrag – handlingsplan 2022-24

MKRs behandling:

Rådet var godt fornøyd med hvordan forslaget til handlingsplan følger opp Kirkemøtets vedtak.

Følgende fire endringsforslag ble fremmet:

Kristine Sandmæl

1. Nytt pkt. I. 5a)

«Administrere SMM-rådet og et faglig nettverk for ansatte på bispedømmekontorene og i misjonsorganisasjonene.»

2. Nytt pkt. I. 8c)

«Følge opp «Handlingsplan for kristne migranter» og samarbeidsavtalen med KIA og NMS» under pkt. 2.

De øvrige punktene nummereres ut fra disse tilleggene.

Kari Mangrud Alvsvåg:

3. Tillegg i pkt. I 8b) ... bispedømmene, Dialogforum Østfold ...

4. Tillegg i pkt. III 3b) ... e-læringskurs, og Introduksjon for nye medarbeidere ...

Votering:

Alle forslagene ble enstemmig vedtatt.

I tillegg ble det foreslått, uten av det ble fremmet et konkret forslag, at åpenbaringstiden burde nevnes spesielt i vedtaks pkt. I.1. Dette tas det hensyn til.

Mellomkirkelig råds endringer innarbeides i saksdokumentet som går til Kirkerådet.

Vedtak:

1. Mellomkirkelig råd godkjenner «Den norske kirkes globale oppdrag – handlingsplan 2022–24» med de endringer som kom fram i møtet, og anbefaler handlingsplanen for Kirkerådet for endelig vedtak.
2. Mellomkirkelig råd ber om rapport når handlingsplanen er gjennomført.

MKR 08/22: Kirkerådets handlingsplan til oppfølging av sak KM 15/21 Mer himmel på en truet jord - Den norske kirkes arbeid med klima, miljø og bærekraft mot 2030 i perioden 2022-2024

MKR's behandling:

Rådet mente at forslaget til handlingsplan er en god og konkret oppfølging av Kirkemøtets vedtak.

Det kom noen endringsforslag:

Paul Erik Wirgenes:

Forslag til endring i ordlyden i pkt. 1.4:

«Den norske kirke vil aktivt arbeide for samarbeid og fellesprosjekter med de andre kristne kirkene i Norge for å utvikle en plattform for teologi og handlingsplaner for eller i møte med klimatrusselen. Tilsvarende vil Den norske kirke arbeide aktivt for interreligiøse allianser i dette spørsmålet gjennom blant annet samarbeidet i STL.»

Ragnhild Mestad:

Forslag til nytt punkt 4.3.2:

«Motivere til lokalt samarbeid gjennom gjenbruksbutikkene.»

Forslag til endring i ordlyden i pkt. 4.4.1:

«Utarbeide og ta i bruk ressursmaterieell fra retreatbevegelsen, Korsveibevegelsen, samarbeidende organisasjoner og andre.»

Innspill og momenter:

- Dette er et konkret og godt dokument. Prosjektet «Skaperkraft og bærekraft» som ble avsluttet for fem år siden, var et stort økumenisk prosjekt. Med tanke på at Den norske kirke er en tung aktør i Norge, burde vi formulert mer i handlingsplanen om økumeniske allianser? Har dette vært vurdert i prosessen? Viktig med en økumenisk plattform.

- Når det gjelder pkt. 1 om å styrke teologisk grunnlag og bevissthet, er dette svært viktig. Det er vårt fortrinn som kirke. Det kan for øvrig se ut som om noen ord har falt ut her.
- Savner mer om hvilke vurderinger som er gjort med tanke på om forslagene er tilstrekkelige. Særlig gjelder dette pkt. 2. Hvordan har man kommet fram til forslagene, og hvem er konsultert og spurt?
- Vil løfte fram arbeidet SMM-organisasjonene gjør. Bare NMS har 2500-3000 frivillige i sine gjenbruksbutikker. Det foregår mye lokalt miljøarbeid. Ønsker et punkt 4.3.1 som også inkluderer «gjenbruk», og et punkt 4.4.1 som sier mer om samarbeid. NMS har mye arbeid med grådighet og grådighetsbekjempelse. Foregår ganske mye arbeid som kan brukes som ressurser i dette.
- Kan MKR utfordre misjonsorganisasjonen til å ta opp klima- og miljøarbeid med sine partnere?

Vedtak:

Mellomkirkelig råd har følgende innspill til utkast til Kirkerådets handlingsplan:

Forslaget til nytt punkt 1.4.1 ble enstemmig vedtatt.

Forslag til nytt punkt 4.3.2 ble enstemmig vedtatt.

Forslag om endring av punkt 4.4.1 ble enstemmig vedtatt.

Handlingsplanen, inkludert forslagene til nye og endrede punkt, ble enstemmig vedtatt.

MKR 09/22: Kirkenes verdensråds generalforsamling 2022 inkludert framdriftsplan

---

MKR's behandling:

Det knytter seg fortsatt en del usikkerhet til hvorledes generalforsamlingen vil bli gjennomført. Dette vanskeliggjør en konkret planlegging.

Momenter fra samtalen

- Det meldes om at det kirkelige landskapet i Karlsruhe forbereder seg og håper på en størst mulig generalforsamling.
- Forslaget på ressursperson på MKR's møte i oktober er spilt inn videre. Uklart hvordan den videre prosessen videre om dette blir.
- Den europeiske Pre-Assembly vil være digital. Det foreslås å få til en fysisk samling i Oslo for dem som skal være med på denne.
- Det har vært færre tverrkirkelige markeringer gjennom pandemien i Borg. Kunne man gjort noen framstøt mot kristne råd/predikantringer rundt om i landet, slik at det kan bli en reboost for det lokale økumeniske fellesskapet?
- Går det an å finne flere arenaer der KV's generalforsamling blir en større del av våre liv?
- Vi har et godt samarbeid med de nordiske kirkene. Dette har blitt styrket i pandemien gjennom å ha faste møtepunkter.

Vedtak:

Innspillene tas med i det videre arbeidet med foreberedelsene til KVs generalforsamling,

MKR 10/22:   Supplerende oppnevning av delegat til Kirkenes verdensråds generalforsamling og kandidater til ny sentralkomite

---

Vedtak:

Mellomkirkelig råd foreslår følgende for Kirkerådet:

1. Kristina Labba oppnevnes som delegat til KVs generalforsamling.
2. Ingeborg Midttømme og Kjetil Fretheim er Den norske kirkes prioriterte kandidater til sentralkomiteen (ikke prioritert rekkefølge).
3. Delegasjonen gis fullmakt til å forhandle om kandidater til sentralkomiteen og vurdere alle delegatene i denne sammenheng.

MKR 11/22:   Eventuelle uttalelser

MKR's behandling:

Det kom ingen forslag til uttalelser på dette møtet.

Neste møte i MKR: **10.-11. mai 2022 i Oslo.**